

Tekst: Geert Verhoeven – Technologisch adviseur

Versie: 02/2024

Het vertrouwen tussen partijen herstellen bij technische geschillen

In opdracht van de Rechtbanken in België wordt een gerechtsdeskundige aangesteld om een advies te geven over technische aspecten in rechtszaken. Bij zo'n advies is er door de wet voorzien dat de gerechtsdeskundige probeert de partijen te verzoenen. In dit artikel brengen we een interview met een doorgewinterde gerechtsdeskundige. Dit gesprek geeft inzicht in welke partijen betrokken zijn bij een geschil. We komen ook te weten waarmee zo'n technische deskundige zoal te maken krijgt.

Gerechtsdeskundige

We beginnen best met de meest logische vraag: wat is een gerechtsdeskundige?

DESKUNDIGE: Het is een persoon die gespecialiseerd is in een bepaald domein en die in het kader van een rechtszaak aangesteld wordt door de rechter om een technisch advies te geven. In mijn geval gaat het over technische installaties. In eerste instantie is meestal het vertrouwen tussen partijen zoek en tracht ik dit te herstellen door duidelijkheid te scheppen over wat er precies is misgelopen en wat de oorzaak daarvan is. Dit gebeurt door objectieve vaststellingen uit te voeren zodat de beweringen van alle partijen op hun accuraatheid worden nagegaan. Zeg maar het kaf van koren scheiden. Daarna zoeken we naar de mogelijke oorzaken van de technische problemen. Zodra hier duidelijkheid over is, tracht ik partijen te verzoenen. Dit is overigens een wettelijke verplichting van elke gerechtsdeskundige. Zolang partijen actief meewerken aan de expertise, lukt dit in de helft van de gevallen. Als dit lukt, geeft mij dit persoonlijk de meeste arbeidsvreugde omdat dit mij het gevoel geeft dat ik de partijen het best geholpen heb. Het is immers meestal in het belang van de betrokken partijen. Als de rechtszaak vroegtijdig gestopt wordt, zijn de expertise kosten en de advocaatkosten immers veel lager en is er meestal ook een effectieve technische oplossing.

Is een gerechtsexpertise ook aan te bevelen?

DESKUNDIGE: Ik zou durven stellen van wel omdat het naar mijn ervaring het soort deskundigenonderzoek is waar ik het meest mee geconfronteerd wordt. Het gaat hier uiteindelijk over centen: er is een eerste partij die op één of andere manier gecompenseerd wil worden voor iets wat niet werkt zoals zou moeten of iets dat schade heeft berokkend of een factuur die niet betaald wordt. En dan is er een tweede partij die door de eerste partij geacht wordt de oorzaak hiervan te zijn. Hoe minder lang de raadgevende actoren zoals deskundigen of advocaten tijd nodig hebben om de twee of meerdere twistende partijen tot een verzoening of consensus te laten komen, hoe minder kostelijk het wordt. Het hangt uiteindelijk af van de aard van het geschil en van de omvang van de geleden schade om een gerechtsexpertise te verantwoorden.

Dus niet zelden komt er dan toch een rechtszaak van?

DESKUNDIGE: Inderdaad, als partijen niet tot een consensus komen dan kunnen ze in een rechtstaat zoals België niet anders dan recht zoeken bij een rechtbank. In dat geval heeft de gerechtsdeskundige de rol van technisch adviseur van de rechter, maar mag hij geen oordeel uitspreken. Enkel de rechter mag via een vonnis een oordeel vellen.

Hoe bedoelt u?

DESKUNDIGE: Wel, finaal moet er beslist worden of er een juridische aansprakelijkheid is en zo ja in welke mate. Daarover gaat de rechter. De deskundige brengt zo objectief mogelijk feiten en adviezen aan bij de rechter die deze dan mee in overweging neemt bij zijn beslissing. Hoewel de meeste rechters het advies van de deskundige volgen, zijn ze hier niet aan gebonden en kunnen ze omwille van bijvoorbeeld juridische aspecten anders oordelen. Deze eindbeslissing van de rechter moet wettelijk aan de gerechtsdeskundige bezorgd worden, maar dit wordt meestal vergeten. Hetgeen ik toch wat betreurt omdat dit de enige feedback is die wij krijgen over ons eindverslag. Mijn hoop in deze is gericht op de verdere digitalisering van gerechtsdossiers waarbij dit aspect geautomatiseerd wordt.

Is dat moeilijk om objectief te blijven?

DESKUNDIGE: Mijns inziens niet omdat het vooral belangrijk is om transparant te communiceren. Als je niet zeker bent over een bepaald aspect, moet je dat als deskundige zo ook meegeven in je advies of rapport. Advocaten en rechters houden van binaire antwoorden, m.a.w. zwart of wit, maar de technische wereld waar ik mij in verdiep, is toch dikwijls grijs en dan vind ik dat we daar waar nodig moeten nuanceren. Aanvullend moet een gerechtsdeskundige erover waken dat hij steeds met alle betrokken partijen communiceert en dat hij dat gelijktijdig doet. Als hij bijvoorbeeld informatie over een installatie opvraagt, moet hij die vraag aan alle betrokken partijen stellen en die vraag moet aan iedereen op hetzelfde moment gesteld worden. In tijden van e-mail lijkt dit een evidentie, maar dit blijft toch een aandachtspunt en het zorgt ergens ook wel voor traagheid in de procesgang. Telefoneren met een gerechtsdeskundige is daarom strikt genomen niet toegelaten en als dit toch gebeurt, moet ik de beller hierop wijzen.

Keuringsorganisme

In België worden elektrische installaties verplicht aan een controle onderworpen door de erkende organismen. Hoe zit het dan met hun rol als er achteraf toch iets fout blijkt te zijn met de installatie?

DESKUNDIGE: Een keurder gaat in eerste instantie over de veiligheid van een elektrische installatie, niet over de functionaliteit ervan. Dat is een belangrijk verschil, want als de oorzaak van de klacht zuiver functioneel van aard blijkt, heeft het geen zin om het keuringsorganisme erbij te betrekken. Ik geef een eenvoudig voorbeeld: stel een elektrische kring is correct beveiligd en geplaatst, maar blijkt achteraf onvoldoende capaciteit te hebben om een nieuw aangesloten toestel te voeden. De automaat schakelt telkens uit wegens overbelasting van de geplaatste bekabeling. De installatie is dus veilig maar niet functioneel.

Goed, wat mag je dan wel verwachten?

DESKUNDIGE: Het is misschien een boutade maar een keurder kan inderdaad niet alles controleren. Het aanduiden van de zogeheten “verborgen gebreken” zoals bijvoorbeeld niet-gearde stopcontacten of stopcontacten zonder kunststoffen doosje, dat is niet onmogelijk maar het kost tijd. En zoals in elk bedrijf betekent tijd geld. Echter, essentiële gebreken, zoals een te hoge aardingsweerstand, mogen nooit passeren. Evenals zichtbare gebreken zoals een verkeerd type differentieel, een automaat met een verkeerde nominale stroomwaarde of een te lage sectie van de geleiders in het verdeelbord. Dat moet allemaal op het keuringsverslag terug te vinden zijn. Nu stel ik vast dat ik relatief weinig zaken te behandelen krijg waarvan een elektrisch probleem aan de oorsprong ligt. Ik vermoed dat dit toch voor een stuk te danken is aan deze controles.

Een lastige kwestie blijven de schema's. Die zijn niet altijd aanwezig. Nochtans maken die volgens het AREI een essentieel deel uit van de keuring en moet er een volledige ééndraadschema en een volledige situatieschets aanwezig zijn. Misschien waren ze dan wel aanwezig op het moment van de keuring, de eigenaar van de installatie kan ze mij achteraf toch vaak niet bezorgen.

Wat met de bewering: “een keuring is slechts een momentopname”?

DESKUNDIGE: Dat is inderdaad juist, want na een keuring kunnen er wijzigingen aangebracht zijn die de keurder dus niet kon vaststellen. Toch is dat geen vrijgeleide. Een erkend organisme kan wel degelijk opgeroepen worden in een rechtszaak. In de zuiver elektrische installaties maak ik dit zelden mee, maar bij expertises over liften worden de keuringsorganismen regelmatig mee gedagvaard.

Casussen

We hebben het tot nu toe gehad over partijen die kunnen betrokken worden als het fout loopt. Kan u ook wat dieper ingaan op wat er zoal kan fout lopen? En graag zaken met een elektrotechnische inslag als het even kan.

DESKUNDIGE: Ik doe dit werk ondertussen toch al verschillende jaren en in mijn ervaring en beleving komen de elektriciens er als de betere uit vergeleken met ander technische profielen.

Dat is inderdaad fijn om te horen. Vertel.

DESKUNDIGE: Het is wel zo dat ik slechts een beperkt aantal zaken heb meegemaakt die echt elektrotechnisch van aard zijn. Niettemin zijn er toch enkele dergelijke zaken waarover ik wat meer detail kan geven.

Eentje die ik me herinner dateert al van enkele jaren terug, tijdens het prille begin van de laadpalen. Dat was geen evidente periode want in het AREI stond hierover nog niets of toch niet specifiek zoals nu in hoofdstuk 7.22. Er was de IEC61851-norm en de nota aan de erkende organismen. Ten eerste was in het verdeelbord stroomopwaarts de verkeerde differentieel gebruikt, een gewone type A. Dan was er ook nog een anomalie in de laadpaal zelf. Het ging hier over een onderneming die zich ook op deze nieuwe markt van laadpalen wilde begeven. De interne aarding van het metalen omhulsel bleek systematisch niet goed uitgevoerd te zijn. Voor een klasse-I toestel is dat natuurlijk een probleem.

Zeker. Hoe is die gebrekkige aarding aan het licht gekomen?

DESKUNDIGE: Tijdens de expertise bij de distributeur hebben wij een 5-tal origineel verpakte laadpalen aanschouwd en daarbij was er één waarbij aardingsaansluiting ontbrak. Hierdoor zijn we daar dieper op ingegaan en hebben we ook vastgesteld dat laadpalen die wel met een aardingsaansluiting uitgerust waren, onvoldoende geleidend waren. Er werden namelijk gelakte metalen platen gebruikt waarbij die lak zich gedraagt als isolator. Hierdoor was deze metalen plaat niet geaard omdat de bevestiging van de aardingsdraad via een gelijmd en gelakt plaatje was uitgevoerd. Zowel de lak als de lijm werkten elektrisch isolerend zodat er geen sprake was van een effectieve aarding.

Met de enorme groei en bijhorende commotie de voorbije 15 jaar, moet PV uw pad toch ook hebben gekruist?

DESKUNDIGE: Jawel hoor. Er is een zaak geweest waar de aanleiding, of initiële klacht als je wil, de beperkte PV-productie tegenover de verwachte productie was. Die reële opbrengst lag fors onder de verwachtingen op basis van de oriëntatie van de panelen, van de geïnstalleerde kilowatt-piek en van het rendement van de omvormers. De oorzaak bleek uiteindelijk multifactorieel te zijn. Er was een DC-connectie losgekomen tussen 2 PV-panelen. De installatie was uitgerust met 3 parallelle strings van telkens 9 panelen in serie, waardoor er al minstens één string (een derde van de PV-panelen in dit geval) niet operationeel was. Bovendien waren sommige panelen rechtstreeks doorboord met schroeven naar het aluminium kader omdat er panelen waren losgekomen tijdens een storm. Dat is natuurlijk tegen alle goede praktijk in. De reden waarom de oorspronkelijke beugels onvoldoende leken te zijn, had te maken met het feit dat er veel te weinig beugels in het dak voor het verankeren van het aluminium kader waren aangebracht. Hierdoor waren er bij stormweer veel grotere trillingen. Ik vermoed dat de hersteller in dit geval een dakwerker was omdat ik mij moeilijk kan voorstellen dat een elektricien PV-panelen zou doorboren met schroeven. Tot slot waren de omvormers niet geaard. Sommige omvormers zijn hier gevoelig aan en gaan soms in storing waardoor het aantal draaiuren drastisch kan dalen.

Dit is dan eerder een uitzonderlijk geval?

DESKUNDIGE: Wel, laat ons zeggen dat vooral de “straffe” gevallen de gerechtsdeskundige bereiken. Met installaties die naar verwachting werken, worden mijn collega's en ik zelf natuurlijk niet mee geconfronteerd. En dat is tot nader order de overgrote meerderheid.

Laadinfrastructuur en PV zijn al de revue gepasseerd. Wat is uw ervaring met die andere “game changer”: de warmtepomp?

DESKUNDIGE: Geschillen over een warmtepomp? Laat me het nog wat sterker stellen: voor geschillen over installaties gebaseerd op warmtepomptechnologie word ik regelmatig gecontacteerd. Ik moet er onmiddellijk bij zeggen dat de technische oorzaak niet zozeer een elektrisch karakter heeft maar eerder een thermisch en hydraulisch karakter.

Als u één punt zou mogen aanhalen waarmee men achteraf problemen vermijdt bij installaties met warmtepompen, wat zou dat dan zijn?

DESKUNDIGE: Zonder twijfel het belang van de juiste dimensionering. Ik verklaar me nader. De warmtebehoefte en het vermogen van de warmtepomp moeten op elkaar afgestemd zijn. Als de warmtepomp bijvoorbeeld een te hoog nominaal vermogen heeft tegenover zijn afgiftezijde, dan dreigt de warmtepomp, en met name de compressor een soort ‘pendelgedrag’ te vertonen. De compressor schakelt aan, krijgt al snel de ‘opgepompte’ warmte niet kwijt en schakelt af, wacht een tijdje en schakelt terug aan want de wenstemperatuur in de woonruimte is natuurlijk nog niet bereikt. En dit ongewenste scenario begint opnieuw. Zoals een pendel dus.

Tegenwoordig zijn warmtepompen toch uitgerust met de nodige stuur-en regeltechnologie zoals bijvoorbeeld een frequentieregelaar? Helpt dat niet om het gegenereerde thermisch vermogen te wijzigen in functie van de warmtebehoefte?

DESKUNDIGE: Dat is waar. Dat expliciete pendelgedrag komt vooral voor bij de wat oudere warmtepompsystemen. Toch is men best ook zorgvuldig met de nieuwe generatie toestellen. Uiteindelijk is hun vermogensregelbereik beperkt en een compressor wordt best zo veel mogelijk uitgebaat aan zijn nominaal vermogen omdat daar zijn rendement het meest optimaal is. Fabrikanten van warmtepompen schrijven daarom voor om met een buffervat te werken waarvan het volume zodanig bepaald is dat het overeenstemt met het toelaatbare pendelgedrag van de warmtepomp. Echter heb ik hier al meegemaakt dat men soms met vuistregels rekent i.p.v. nauwkeurigere berekeningen. Bij vuistregels had ik verwacht dat het buffervat zou overgedimensioneerd zijn, maar ik heb het tegengestelde ook al meegemaakt.

Tot slot

Heeft u nog een goede raad?

DESKUNDIGE: Als je ooit als installateur in een geschil verzeilt, dan heb je er alle belang bij om actief en constructief mee te werken omdat dan de kans op een technische oplossing realistischer is en dat is iets wat de meeste eindklanten verlangen.

Zodra er een technische oplossing of een akkoord is, is het vertrouwen wat hersteld. Hierdoor worden de onderhandelingen over het financiële aspect ook meer haalbaar. Als er geen of te weinig medewerking is, kruipt er meer tijd in het onderzoek en de verslaggeving waardoor de expertise en advocaatkosten veel hoger worden. Bij aanvang worden de expertisekosten meestal geprovisioneerd door de eisende partij, maar bij het eindvonnis kunnen die expertisekosten teruggevorderd worden bij die partij die aansprakelijk wordt gesteld.

Dank u voor dit openhartig gesprek!

De informatie in dit artikel is accuraat op moment van publicatie en is gebaseerd op de wetgeving en stand van de technologie op dat moment.
